

Ph.d.-afhandling

Tilde Strandbygaard Jessen (2021). *Fortid i og for nutid: Levendegørelser som formidlings- og oplevelsesform gennem 100 år*. Institut for Kommunikation og Humanistisk Videnskab, Roskilde Universitet.

Resumé

I denne afhandling undersøger jeg, hvordan og hvorfor museer og museums-lignende institutioner i Danmark har levedegjort udvalgte fortider for publikum fra slutningen af 1800-tallet og til ca. 1980. Undersøgelsen udspringer af en nysgerrighed efter, om nutidige forskningstilgange til levedegørelser og det fokus på gæster og brugere de har, kan kvalificere en analyse af levedegørelser i fortid og de forestillinger, museer og museums-lignende institutioner har haft om gæster. Ambitionen er at åbne for en anden museumshistorie end den dominerende, der typisk har institutioner, enkeltpersoner og videnskab i centrum.

Jeg indleder afhandlingen med at uddybe og motivere mit teoretiske afsæt. En vigtig pointe er, at museale levedegørelser i fortid meget entydigt er levedegørelser af fortid. Mens den relation mellem fortid og nutid, det indebærer, har været et centralt tema inden for nutidige forskningstilgange til levedegørelser, har der været meget lidt fokus på de specifikke fortider, der blev levedegjort – et forhold, som jeg gennem afhandlingen argumenterer for, er centralt for at forstå og forklare ligheder og forskellige, kontinuitet og forandring i levedegørende formidling i den periode, jeg undersøger. For bedre at kunne analysere dét tager jeg (også) afsæt i historiedidaktisk forskning, der har fokus på netop formidling af fortid. Eksisterende forskning i levedegørelser i fortid udgør afhandlingens tredje teoretiske og analytiske fundament. Afhandlingens tre vigtigste begreber er autenticitet, historie og fortidsbrug.

Empirisk bygger afhandlingen på primært to kildegrupper: 1) breve, taler, billeder, personlige papirer, programmer for arrangementer, skriftlige vejledninger og andet trykt materiale fra museale arkiver og biblioteker og 2) debatindlæg og avisartikler fra populærvidenskabelige magasiner og dagspresse. Sammen-sætningen af kildematerialet afspejler tre forhold: 1) at levedegørelser ikke har været betragtet som en central del af museerne og de museums-lignende institutioners virke. 2) at den brede offentlighed har været interesseret i levedegørelser. 3) min interesse for 'brugersiden' af museerne og de museums-lignende-institutioners formidling.

Afhandlingen viser, at levedegørelser fra et fagligt perspektiv er blevet betragtet som et fænomen i opposition til museet, siden de så at sige kom på museum, men også, at dette har taget sig forskelligt ud på tværs af tid, rum og situationer. For kritikere af levedegørelser handlede det ofte om, at levedegørelser ikke levede op til bestemte faglige normer og forståelser af ægthed og troværdighed. I de tilfælde, hvor levedegørelser er blevet brugt som kritik, har det ofte handlet om i højere grad at imødekomme gæster.

Afhandlingen viser også, at forståelser og brug af levedegørelser har været tæt forbundet med, hvordan museer og de museums-lignende institutioner forstod relationen mellem gæster og de fortider, institutionerne formidlede; hvordan gæster forstod og brugte fortid og indimellem forstod og brugte fortid forskelligt. Det havde også betydning for, hvordan forståelser og brug af levedegørelser forandrede og forskød sig. Gæster eller rettere sagt museerne og de museums-lignende institutioners forestillinger om gæster, har kort sagt haft betydning for nogle museumshistoriske forandringer.